

นิพนธ์ต้นฉบับ

Original Article

ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการจัดการขยะ ในหมู่บ้านโป่งปะ ตำบลแก่งโสภา อำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก

วันวิสาข์ คงพิรุณ วท.บ

สรัญญา ถีป้อม วท.ด.

วิโรจน์ จันทร วท.ม.

คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวรจังหวัดพิษณุโลก

บทคัดย่อ การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อหาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชน นำไปสู่การหาแนวทางการจัดการขยะเพื่อแก้ไขปัญหาเชิงพื้นที่ เป็นการศึกษาเชิงพรรณนาภาคตัดขวาง โดยประชากรในการศึกษาได้แก่ ประชากรที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านโป่งปะ ตำบลแก่งโสภา อำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก ที่มีอายุตั้งแต่ 20-60 ปี จำนวน 121 คน ใช้เกณฑ์ในการคัดเลือกและใช้การสัมภาษณ์จากแบบสอบถามเป็นเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย (1) พฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชน (2) ความรู้และความตระหนักต่อการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชน และ (3) หาความสัมพันธ์ระหว่างความรู้และความตระหนัก กับพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบ Chi-square ผลการศึกษาพบว่า แม้ว่กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จะมีความรู้ในการจัดการขยะมูลฝอยอยู่ในระดับสูง (ร้อยละ 60.83) และมีความตระหนักต่อการจัดการขยะมูลฝอยอยู่ในระดับมาก (ร้อยละ 90.08) แต่การจัดการขยะมูลฝอยยังคงอยู่ในระดับปานกลาง (ร้อยละ 67.77) นอกจากนี้ยังพบว่าความรู้และความตระหนักในการจัดการขยะมูลฝอยมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริมความรู้ในเรื่องการคัดแยกขยะที่ยังอยู่ในเกณฑ์ระดับต่ำ และจัดให้มีถังขยะสาธารณะไว้บริการในพื้นที่เนื่องจากพื้นที่นี้เป็นพื้นที่ชนบทจึงมักจะใช้การเผาเป็นวิธีการกำจัดขยะเป็นส่วนมาก ที่สำคัญที่สุดต้องสร้างจิตสำนึกให้ประชาชนคำนึงถึงความสำคัญของการแยกขยะและการกำจัดขยะที่ถูกต้อง โดยประโยชน์สำหรับงานวิจัยนี้สามารถนำไปปรับใช้เป็นแนวทางให้ชุมชนอื่นนำไปใช้ในการวางแผนการจัดการขยะที่มีประสิทธิภาพซึ่งนำไปสู่การลดปัญหาขยะในชุมชนต่อไปในอนาคต

คำสำคัญ: การจัดการขยะมูลฝอย, ความตระหนักต่อการจัดการขยะมูลฝอย, ความรู้ในการจัดการขยะมูลฝอย

บทนำ

ปัญหาขยะมูลฝอยเป็นปัญหาที่สำคัญของชุมชนทุกประเทศทั่วโลก ปัญหาที่เกิดขึ้นดังกล่าวเป็นผลมาจากจำนวนประชากรที่เพิ่มมากขึ้น และพฤติกรรมของคนในเรื่องการบริโภคเปลี่ยนแปลงไป รวมทั้งการพัฒนาทาง

ด้านเศรษฐกิจที่เน้นการพัฒนาทางด้านวัตถุมากกว่าการใส่ใจสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้ ยังสังคมมีการพัฒนาทางเศรษฐกิจมากขึ้นเพียงใด การขยายตัวของชุมชนและปัญหาทางด้านขยะมูลฝอยก็ยิ่งเพิ่มมากขึ้นเป็นเงาตามตัว ในอดีตการดำเนินการเก็บรวบรวมขยะมูลฝอยและนำไปกำจัด

มักจะไม่ได้รับความสนใจเท่าใดนัก เนื่องจากในแต่ละชุมชนมีจำนวนประชากรและกิจกรรมต่าง ๆ ไม่มากนัก มูลฝอยที่เกิดขึ้นจึงมีปริมาณน้อยและไม่เป็นปัญหากับความเป็นอยู่ของประชาชน แต่ในปัจจุบันชุมชนมีการขยายตัวและมีกิจกรรมต่าง ๆ เพิ่มมากขึ้น การดำเนินการเก็บรวบรวมขยะมูลฝอย และการนำไปกำจัดที่ไม่ถูกหลักสุขาภิบาลหรือไม่เป็นไปตามกฎหมาย จึงนำไปสู่ปัญหาขยะมูลฝอยตกค้างในชุมชนเพิ่มมากขึ้นและเกิดเป็นเหตุเดือดร้อนรำคาญตามมาได้⁽²⁾

สำหรับในประเทศไทยสถานการณ์ขยะมูลฝอยในปัจจุบันนับวันจะยิ่งทวีความรุนแรงเพิ่มมากขึ้น จากการสำรวจปริมาณขยะทั่วประเทศของกรมควบคุมมลพิษ ในปี 2556 พบว่ามีปริมาณขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้นจำนวน 26.80 ล้านตัน ซึ่งเพิ่มขึ้นจากปีที่ผ่านมาถึง 2 ล้านตัน โดยขยะมูลฝอยจำนวนดังกล่าว ถูกนำไปกำจัดอย่างถูกต้องจำนวน 7.20 ล้านตัน (ร้อยละ 27.00) กำจัดแบบไม่ถูกต้อง 6.90 ล้านตัน (ร้อยละ 26.00) จากเหตุดังกล่าวทำให้เกิดปริมาณขยะมูลฝอยสะสมตกค้างเพิ่มสูง จากรายงานในปีเดียวกันระบุว่าปริมาณขยะมูลฝอยที่ไม่ได้รับการเก็บขน ทำให้ตกค้างในพื้นที่อยู่ถึง 7.60 ล้านตัน (ร้อยละ 28.00) และยังคงมีสถานที่กำจัดขยะมูลฝอยแบบไม่ถูกต้อง เช่น การเทกองกลางแจ้ง การเผาในที่โล่ง อยู่ถึง 2,024 แห่ง⁽³⁾

ปัญหาปริมาณขยะมูลฝอยสะสมตกค้างเพิ่มสูงทำให้เกิดสิ่งปฏิกูลเน่าเสียจากขยะ ซึ่งเป็นแหล่งเพาะพันธุ์สัตว์นำโรค เกิดปัญหาด้านทัศนียภาพ และยังนำไปสู่ปัญหาคุณภาพชีวิต ปัญหาสุขภาพอนามัยของประชาชน เนื่องมาจากการจัดการขยะมูลฝอยที่ไม่ถูกวิธี นอกจากนี้การจัดการขยะมูลฝอยที่ไม่ถูกวิธี เช่น การจัดการขยะมูลฝอยที่เป็นพลาสติกโดยการเผาจะทำให้เกิดสารเคมี เช่น คาร์บอนมอนอกไซด์ ไวนิลคลอไรด์ ไดออกซิน เป็นต้น ซึ่งจะขึ้นไปสะสมและทำลายชั้นโอโซนในบรรยากาศส่งผลต่อปัญหาโลกร้อนอีกด้วย ดังนั้น ปัญหาขยะมูลฝอยจึงเป็นปัญหาที่ทุกคนควรร่วมกันจัดการ เพราะนับวันจะยิ่งทวีความรุนแรงเพิ่มมากขึ้นโดยการจัดการ

ขยะมูลฝอยที่มีประสิทธิภาพนั้นจะต้องอาศัยการมีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องในการจัดการขยะ และมีความตระหนักต่อการจัดการขยะที่ดี หากคนในชุมชนไม่เห็นถึงความสำคัญต่อการจัดการขยะมูลฝอยที่ถูกวิธี ขาดจิตสำนึก และความรับผิดชอบ จะส่งผลทำให้เกิดการจัดการขยะมูลฝอยที่ไม่ถูกต้อง และเกิดปัญหาขยะตกค้างตามมา⁽⁴⁾ สำหรับสถานการณ์การเกิดมูลฝอยในเขตภาคเหนือ จากการสำรวจข้อมูลด้านขยะมูลฝอยชุมชนของสำนักงานสิ่งแวดล้อมภาคที่ 3 ในพื้นที่ 4 จังหวัด ได้แก่ น่าน อุตรดิตถ์ พิษณุโลก และพิจิตร พบว่า มีปริมาณขยะมูลฝอย 2,274.14 ตันต่อวัน โดยจังหวัดพิษณุโลก มีปริมาณมูลฝอยเกิดขึ้นสูงที่สุดใน 4 จังหวัด โดยมีปริมาณขยะมูลฝอยเท่ากับ 862.33 ตันต่อวัน คิดเป็นปีประมาณ 310,438.80 ตันต่อปี⁽⁵⁾ ซึ่งจังหวัดพิษณุโลกเป็นจังหวัดที่กำลังพัฒนาและกำลังเติบโตอย่างรวดเร็ว ไม่ใช่เฉพาะในเขตอำเภอเมืองเท่านั้นทุกอำเภอรอบนอกก็กำลังพัฒนาและเติบโตด้วยเช่นกัน รวมถึงชุมชนก็ยิ่งมีการขยายใหญ่ขึ้น จึงยิ่งทำให้ปริมาณขยะมากขึ้นตามการพัฒนา

หมู่บ้านโป่งปะ เป็นชุมชนหนึ่งในเขตอำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก แม้จะเป็นชุมชนขนาดเล็ก โดยมีจำนวนประชากร จำนวน 602 คน⁽⁵⁾ โดยการจัดการขยะภายในหมู่บ้านจะรับผิดชอบในแต่ละบ้านของตนเอง เนื่องจากในหมู่บ้านมีถังขยะสาธารณะจำนวนน้อย จึงส่งผลให้ขยะมูลฝอยถูกทิ้งไม่เป็นที่ทิ้งถุงพลาสติก เศษอาหาร เศษกระดาษ หรือแม้กระทั่งขยะที่เป็นอันตราย เช่น กระป๋องสเปรย์และหลอดฟลูออเรสเซนต์ จะถูกทิ้งรวมโดยไม่มี การคัดแยกประเภทโดยจะเทกองไว้กลางแจ้ง ประกอบกับไม่มีรถในการเก็บรวบรวมและขนส่งขยะนำไปกำจัดอย่างถูกวิธี ทำให้มูลฝอยเกิดการตกค้าง ชาวบ้านจึงต้องกำจัดขยะมูลฝอยเหล่านี้ด้วยวิธีการที่ตนเองสะดวก เช่น บางครัวเรือนนำขยะเทกองไว้รวมกันแล้วเผา หรือนำขยะที่รวบรวมจากครัวเรือนมาเทไว้ในหลุมใหญ่และรอให้ได้จำนวนมากแล้วทำการเผา ซึ่งวิธีการเหล่านี้ทำให้ขยะมูลฝอยเกิดการกระจายโดยสัตว์เลี้ยงที่มาคุ้ยเขี่ย

หาอาหาร หรือจากกระแสมที่พัด และยังเป็นแหล่งเพาะพันธุ์ของแมลงวัน จากปัญหาขยะมูลฝอยดังกล่าวเกิดจากการจัดการขยะมูลฝอยที่ไม่มีประสิทธิภาพอาจเนื่องมาจากขาดความรู้และความตระหนักในเรื่องการจัดการขยะมูลฝอย ดังนั้น งานวิจัยนี้จึงสนใจที่จะศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชน เพื่อนำไปสู่การหาแนวทางการจัดการขยะเชิงพื้นที่ได้ในอนาคต

วิธีการศึกษา

การวิจัยนี้เป็นการศึกษาเชิงพรรณนาแบบภาคตัดขวาง โดยศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชน นำไปสู่การหาแนวทางการจัดการขยะเพื่อแก้ไขปัญหาเชิงพื้นที่ ในหมู่บ้านโป่งปะ อำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก ซึ่งผ่านการรับรองการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์จากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยนเรศวร เอกสารรับรองเลขที่ 165/58

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ประชากรที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านโป่งปะจำนวน 146 ครัวเรือน

กลุ่มตัวอย่างกำหนดโดยเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง มีเกณฑ์การคัดเลือกคือ กลุ่มตัวอย่างมีอายุตั้งแต่ 20 ขึ้นไป และมีอายุไม่เกิน 60 ปี ซึ่งจากการสำรวจพบว่ามีกลุ่มตัวอย่างที่อายุเกิน 12 ครัวเรือน และไม่มีผู้ที่อาศัยในบ้านเลขที่นั้น 13 ครัวเรือน จาก 146 ครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านโป่งปะ ดังนั้น กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เท่ากับ 121 ครัวเรือน โดยจะเลือกคนที่ทำหน้าที่จัดการขยะในแต่ละครัวเรือนๆ ละ 1 คน หากระหว่างดำเนินการเก็บข้อมูล ตัวอย่างที่ต้องการเก็บไม่อยู่ที่บ้านหรือไปธุระ จะมาทำการเก็บข้อมูลซ้ำอีกรอบในครั้งถัดไป

เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามซึ่งปรับจากแบบสอบถามที่มีผู้สร้างมาแล้ว และจากงานวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง⁽⁶⁻⁸⁾ เพื่อให้ได้ข้อคำถามที่ครอบคลุมวัตถุประสงค์ที่ต้องการศึกษา โดยแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 4 ตอน คือ

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ระยะเวลาที่อยู่อาศัย อาชีพ รายได้ จำนวนสมาชิกในครัวเรือน กิจกรรมในครัวเรือนที่ก่อให้เกิดขยะมูลฝอย ประเภทขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้นในครัวเรือน บุคคลที่รับผิดชอบในการกำจัดขยะมูลฝอย

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในหมู่บ้านโป่งปะ เป็นข้อคำถามมีลักษณะปลายปิด 3 ตัวเลือก คือ ปฏิบัติทุกครั้ง ปฏิบัติเป็นบางครั้ง และไม่เคยปฏิบัติ คำถามทั้งหมด 11 ข้อ โดยมีเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้⁽⁶⁾

	การให้คะแนน	
	คำถามเชิงบวก	คำถามเชิงลบ
- ปฏิบัติทุกครั้ง	2	0
- ปฏิบัติเป็นบางครั้ง	1	1
- ไม่เคยปฏิบัติ	0	2

เมื่อรวบรวมคะแนนและแจกแจงความถี่แล้ว ใช้ค่าเฉลี่ยของระดับการจัดการขยะมูลฝอยที่แบ่งออกเป็น 3 ระดับคือ การจัดการขยะมูลฝอยอยู่ในระดับไม่ดี การจัดการขยะมูลฝอยอยู่ในระดับปานกลาง และการจัดการขยะมูลฝอยอยู่ในระดับดี เป็นเกณฑ์ในการหาอันตรภาคชั้น เพื่อบ่งบอกถึงระดับการจัดการขยะมูลฝอยดังนี้⁽⁷⁾

ช่วงคะแนน	การแปลค่า
0.00-0.66	การจัดการขยะมูลฝอยอยู่ในระดับไม่ดี
0.67-1.33	การจัดการขยะมูลฝอยอยู่ในระดับปานกลาง
1.34-2.00	การจัดการขยะมูลฝอยอยู่ในระดับดี

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับความรู้ในการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในหมู่บ้านโป่งปะ เป็นข้อคำถามมีลักษณะปลายปิด 2 ตัวเลือก คือ ใช่ และไม่ใช่ คำถามทั้งหมด 15 ข้อ โดยมีเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้⁽⁶⁾

	การให้คะแนน	
	คำถามเชิงบวก	คำถามเชิงลบ
- ใช่	1	0
- ไม่ใช่	0	1

เมื่อรวบรวมคะแนนแล้ว แบ่งระดับความรู้ที่ ออกเป็น 3 ระดับคือ มีความรู้อยู่ในระดับน้อย ความรู้อยู่ในระดับปานกลาง และความรู้อยู่ในระดับสูง เป็นเกณฑ์ในการหาอันตรายภาคชั้น เพื่อบ่งบอกถึงระดับความรู้ดังนี้⁽⁸⁾

ช่วงคะแนน	การแปลค่า
0 - 8	มีความรู้อยู่ในระดับน้อย
9 - 11	มีความรู้อยู่ในระดับปานกลาง
12 - 15	มีความรู้อยู่ในระดับสูง

ตอนที่ 4 แบบสอบถามเกี่ยวกับความตระหนักต่อการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในหมู่บ้านโป่งปะ เป็นข้อคำถามมีลักษณะปลายปิด 3 ตัวเลือก คือ เห็นด้วย ไม่แน่ใจ และไม่เห็นด้วย คำถามทั้งหมด 10 ข้อ โดยมีเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้⁽⁶⁾

	การให้คะแนน	
	คำถามเชิงบวก	คำถามเชิงลบ
- เห็นด้วย	2	0
- ไม่แน่ใจ	1	1
- ไม่เห็นด้วย	0	2

เมื่อรวบรวมคะแนนและแจกแจงความถี่แล้ว ใช้ค่าเฉลี่ยของระดับความตระหนักที่แบ่งออกเป็น 3 ระดับคือ ความตระหนักระดับน้อย ความตระหนักระดับปานกลาง ความตระหนักระดับมาก เป็นเกณฑ์ในการหาอันตรายภาคชั้น เพื่อบ่งบอกถึงระดับความรู้ดังนี้⁽⁷⁾

ช่วงคะแนน	การแปลค่า
0.00-0.66	ความตระหนักอยู่ในระดับน้อย
0.67-1.33	ความตระหนักอยู่ในระดับปานกลาง
1.34-2.00	ความตระหนักอยู่ในระดับมาก

4. การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

4.1 ความตรงเชิงเนื้อหา (content validity)

โดยนำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จแล้วไปหาความตรงเชิงเนื้อหา โดยผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความถูกต้อง ความเหมาะสมของเนื้อหา สำนวนภาษา และความชัดเจนในเนื้อหา ความครอบคลุมวัตถุประสงค์และความสอดคล้องกับนิยามศัพท์ โดยให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่านพิจารณาแบบสอบถามเป็นรายข้อ จากนั้นนำไปคำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้องข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย (index of congruence: IOC)⁽⁹⁾ ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 0.51

4.2 ความเที่ยง (reliability)

นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบของผู้เชี่ยวชาญมาปรับข้อความและภาษาที่ใช้ตามข้อเสนอแนะแล้วไปทดลองใช้จำนวน 30 ตัวอย่าง ไปวิเคราะห์หาความเที่ยงของแบบสอบถาม โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha coefficient) โดยพิจารณาความเหมาะสมของค่าดัชนีความสอดคล้อง ตั้งแต่ 0.80 ขึ้นไป ถือว่าเครื่องมือมีคุณภาพ โดยในงานวิจัยนี้มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.80

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษานี้มีรายละเอียดดังนี้

- 1) ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างที่ได้รับคัดเลือกแล้วโดยการสัมภาษณ์จากแบบสอบถาม
 - 2) หากระหว่างดำเนินการเก็บข้อมูล ตัวอย่างที่ต้องการเก็บไม่อยู่ที่บ้านหรือไปธุระ จะทำการเก็บข้อมูลซ้ำอีกรอบในครั้งถัดไป
 - 3) ตรวจสอบความถูกต้อง ความสมบูรณ์ของข้อมูลในแบบสอบถามทุกฉบับ ที่ได้ทำการเก็บข้อมูลเรียบร้อยแล้ว
 - 4) ลงรหัสข้อมูลในแบบสอบถาม และบันทึกข้อมูลในโปรแกรมคอมพิวเตอร์
 - 5) นำข้อมูลที่ได้จากข้อ 3 มาวิเคราะห์ทางสถิติ
- #### 6. การวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่

1) ความถี่ ร้อยละ ให้นำเสนอและอธิบายวิธีการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในหมู่บ้านโป่งปะ รวมถึงข้อมูลทั่วไป คือ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ระยะเวลาที่อยู่อาศัย อาชีพ รายได้ จำนวนสมาชิกในครัวเรือน

2) ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ใช้ในการอธิบายระดับการจัดการขยะมูลฝอย ระดับความรู้ในการจัดการขยะมูลฝอย และระดับความตระหนักของประชาชนต่อการจัดการขยะมูลฝอย

3) Chi-square ใช้ในการอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ และความตระหนักต่อการจัดการขยะมูลฝอย กับวิธีการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในหมู่บ้านโป่งปะ

7. การพิทักษ์สิทธิของกลุ่มตัวอย่าง

ในการทำการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยจะทำการแนะนำตนเอง ชี้แจงวัตถุประสงค์ และรายละเอียดของโครงการให้แก่กลุ่มตัวอย่างจากนั้นจะทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่ยินดีให้ความร่วมมือเท่านั้น ทั้งนี้ข้อมูลที่ได้จะถูกเก็บความลับผู้วิจัยจะทำการรายงานผลการศึกษาในภาพรวมเพื่อป้องกันการเกิดผลกระทบและความเสียหายแก่ผู้ให้ข้อมูล

ผลการศึกษา

1. ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 70.25 มีอายุ 30 - 39 ปี ร้อยละ 33.06 มีการศึกษาระดับ

ประถมศึกษาหรือต่ำกว่าประถมศึกษา ร้อยละ 29.75 มีระยะเวลาที่อยู่อาศัยในหมู่บ้านโป่งปะในช่วง 31 - 40 ปี ร้อยละ 28.93 มีอาชีพรับจ้างทั่วไป ร้อยละ 77.69 มีรายได้ 5,001 - 10,000 บาท ร้อยละ 72.81 จำนวนสมาชิกในครัวเรือน จำนวน 1-2 คน ร้อยละ 33.88 กิจกรรมที่ก่อให้เกิดขยะมูลฝอยในครัวเรือนมากที่สุดคือ การใช้ของใช้ในชีวิตประจำวัน ร้อยละ 56.20 ขยะแห่งนี้เป็นประเภทของขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้นมากที่สุดในแต่ละในครัวเรือน ร้อยละ 64.46 ความถี่ในการกำจัดขยะมูลฝอยในครัวเรือนมากที่สุด คือ 3-4 วัน/ครั้ง ร้อยละ 33.06

2. การจัดการขยะมูลฝอยของประชาชน

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีการจัดการขยะมูลฝอยอยู่ในระดับปานกลาง (ช่วงคะแนน เท่ากับ 8 - 15) คิดเป็น ร้อยละ 67.77 ซึ่งกลุ่มตัวอย่างมีพฤติกรรมที่ไม่ถูกต้องในการจัดการมูลฝอยของกลุ่มตัวอย่าง 3 อันดับแรกในเรื่องต่อไปนี้ การทิ้งขยะทุกประเภทใส่ลงในถังขยะใบเดียวกัน (ค่าเฉลี่ย 0.88 ระดับปานกลาง) รองลงมาคือการเผาขยะประเภทโฟม พลาสติก กล่องนม (ค่าเฉลี่ย 0.93 ระดับปานกลาง) และการทิ้งขยะอันตราย เช่น ถ่านไฟฉาย แบตเตอรี่ มือถือ หลอดไฟ ฯลฯ รวมกับขยะประเภทอื่น (ค่าเฉลี่ย 1.06 ระดับปานกลาง) ตามลำดับดังตารางที่ 1

3. ความรู้ในการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชน

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความรู้อยู่ในระดับสูง (ช่วงคะแนนเท่ากับ 9 - 11) (ร้อยละ 60.83) ซึ่งกลุ่ม-

ตารางที่ 1 การจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนของกลุ่มตัวอย่าง (n = 121)

วิธีการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือน	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับการปฏิบัติการ
การคัดแยกขยะ			
1. ครัวเรือนคัดแยกขยะเปียก ขยะแห้ง ขยะอันตราย ออกจากกัน ก่อนทิ้งลงถังขยะ	1.24	0.659	ปานกลาง
2. ครัวเรือนมีการแยกขยะที่ยังสามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้อีก เช่น กระดาษ ขวดแก้ว โลหะ แยกไว้ต่างหากเพื่อนำกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่ หรือนำไปขาย	1.50	0.550	ดี
3. ครัวเรือนไม่มีการคัดแยกขยะออกจากกัน	1.14	0.521	ปานกลาง

ตารางที่ 1 การจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนของกลุ่มตัวอย่าง (n = 121) (ต่อ)

วิธีการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือน	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับการปฏิบัติการ
การกักเก็บมูลฝอย			
4. ขยะมูลฝอยประเภทเศษอาหาร เศษผัก เศษผลไม้ ทานทิ้งใส่ลงในถังขยะร่วมกับขยะประเภทอื่นโดยไม่มีการคัดแยก	1.16	0.548	ปานกลาง
5. ทิ้งขยะอันตราย เช่น ถ่านไฟฉาย แบตเตอรี่ มือถือ หลอดไฟ ฯลฯ แยกใส่ในถังขยะสำหรับทิ้งขยะอันตรายโดยเฉพาะ	1.06	0.687	ปานกลาง
6. ทิ้งขยะทุกประเภท ใส่ลงในถังขยะใบเดียวกัน	0.88	0.551	ปานกลาง
การดำเนินการกับขยะ			
7. นำขยะที่สามารถนำกลับมาใช้ใหม่ได้ เช่น ถุงพลาสติกหูหิ้วที่ยังสะอาด กระดาษ ขวดน้ำดื่ม ฯลฯ นำกลับมาใช้ซ้ำ	1.35	0.727	ดี
8. กำจัดขยะมูลฝอยประเภทเศษอาหาร เศษผักเศษผลไม้ โดยการนำไปฝังดิน ทำปุ๋ยหมัก หรือเลี้ยงสัตว์	1.11	0.616	ปานกลาง
9. กำจัดขยะประเภทโฟม พลาสติก กล่องนม โดยการเผารวมกัน	0.93	0.673	ปานกลาง
10. กำจัดขยะทุกประเภท โดยการนำไปฝัง	1.69	0.517	ดี
11. กำจัดขยะ โดยการนำไปทิ้งลงในแม่น้ำ	1.90	0.327	ดี
เฉลี่ย	1.26	0.580	ปานกลาง

ตัวอย่างมีความรู้ 3 อันดับแรก ในเรื่องต่อไปนี้ ขยะ-มูลฝอยประเภทโฟม พลาสติก กล่องนมใบไม้แห้งต้องกำจัดโดยการเผา เพราะเป็นวิธีที่สะดวก ร้อยละ 46.67 รองลงมาคือ ขยะเปียกคือ ขยะที่มีน้ำเป็นองค์ประกอบอยู่น้อย นำไปเปียก ร้อยละ 45.00 และเครื่องสำอางหรือยาที่หมดอายุสามารถทิ้งรวมกับขยะมูลฝอยทั่วไปได้ ร้อยละ 40.00 ตามลำดับ ดังตารางที่ 2

4. ความตระหนักต่อการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชน

กลุ่มตัวอย่างมีระดับความตระหนักต่อการจัดการขยะมูลฝอย ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ช่วงคะแนนเท่ากับ 1.34 - 2.00) (ร้อยละ 90.08) ซึ่งกลุ่มตัวอย่างมีความตระหนักน้อย 3 อันดับแรกคือ ควรทิ้งเศษอาหาร เศษผัก เปลือกผลไม้ลงพื้นดินให้ย่อยสลายเอง (ค่าเฉลี่ย 1.19 ระดับปานกลาง) รองลงมาคือ การแยกประเภทขยะไม่ได้ช่วยลดปัญหาขยะแต่อย่างใด (ค่าเฉลี่ย 1.37 ระดับมาก) และการเทกองขยะไว้บนพื้นเป็นวิธีการจัด-

การขยะที่ถูกต้องและสะดวก (ค่าเฉลี่ย 1.53 ระดับมาก) ดังตารางที่ 3

5. ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้และความตระหนักต่อการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชน

ความรู้ในการจัดการขยะมูลฝอยกับวิธีการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในหมู่บ้านโป่งปะ มีความสัมพันธ์กัน ($p < 0.05$) โดยกลุ่มตัวอย่างที่มีความรู้ต่ำ ระดับการจัดการปานกลาง ร้อยละ 10.83 ความรู้ปานกลาง ระดับการจัดการปานกลาง ร้อยละ 25.83 ความรู้สูง ระดับการจัดการปานกลาง ร้อยละ 30.83 และ ความรู้สูง ระดับการจัดการดี ร้อยละ 30.00 ดังตารางที่ 4

นอกจากนี้ ยังพบว่าความตระหนักต่อการจัดการขยะมูลฝอยกับวิธีการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในหมู่บ้านโป่งปะ มีความสัมพันธ์กัน ($p < 0.05$) โดยกลุ่มตัวอย่างที่มีความตระหนักระดับปานกลาง การจัดการระดับปานกลาง ร้อยละ 9.92 ความตระหนักระดับมาก

การจัดการระดับปานกลาง ร้อยละ 57.85 และความ ตาตารางที่ 5
ตระหนักระดับมาก การจัดการระดับดี ร้อยละ 32.23 ดัง

ตารางที่ 2 ร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามคำตอบการวัดความรู้รายข้อ (n = 121)

ความรู้ในการจัดการขยะมูลฝอย	ตอบถูก		ตอบผิด	
	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ
1. ถ้าแยกขยะมูลฝอยก่อนที่จะสามารถนำขยะบางประเภทกลับมาใช้ประโยชน์ได้	109	90.83	11	9.17
2. ขยะประเภทพลาสติก เศษกระดาษ ขวดน้ำดื่มสามารถคัดแยกเพื่อนำกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่ได้	116	96.67	4	3.33
3. ขยะแห้งคือ ขยะที่ย่อยสลายได้ยาก เช่น พลาสติก โลหะ กระดาษ	75	62.50	45	37.50
4. ขยะเปียกคือ ขยะที่มีน้ำเป็นองค์ประกอบอยู่น้อยเน่าเปื่อยยาก	66	55.00	54	45.00
5. การคัดแยกขยะก่อนทิ้งลงถังขยะเป็นการช่วยลดปริมาณขยะ และง่ายต่อการกำจัด	114	95.00	6	5.00
6. ถังขยะที่ถูกสุขลักษณะควรมีลักษณะเป็นแบบถังเดี่ยว ทั้งขยะรวมไม่มีการคัดแยก	95	79.17	25	20.83
7. เครื่องสำอางหรือยาที่หมดอายุสามารถทิ้งรวมกับขยะมูลฝอยทั่วไปได้	72	60.00	48	40.00
8. ขยะเปียกประเภท เศษอาหาร พืช ผัก สามารถนำมาหมักเป็นปุ๋ยได้	110	91.67	10	8.33
9. การจัดการขยะแบบใช้ซ้ำ คือ การนำถุงพลาสติก	101	84.17	19	15.83
10. การนำถุงพลาสติกกลับมาใช้ซ้ำเป็นการช่วยลดปริมาณขยะในชุมชน	110	91.97	10	8.33
11. ขยะมูลฝอยพวกขวดแก้ว ขวดพลาสติก กระจ่างหนังสือพิมพ์ ที่ใช้แล้ว ควรจัดการโดยการแยกไว้เพื่อขายหรือนำมาใช้ซ้ำ	112	93.33	8	6.67
12. ขยะมูลฝอยประเภทโฟม พลาสติก กล่องนมใบไม้แห้งต้องกำจัดโดยการเผา เพราะเป็นวิธีที่สะดวกและทำให้ปริมาณขยะลดลงได้มาก	64	53.33	56	46.67
13. ขยะมูลฝอยอันตรายจากครัวเรือนม วิธีกำจัดที่ถูกต้องคือการนำไปเผา	88	73.33	32	26.67
14. การเผาและการฝังกลบขยะมูลฝอยไม่จำเป็นต้องมีการแยกประเภทก่อน	76	63.33	44	36.67
15. การเผาขยะประเภทพลาสติก โฟมจะทำให้เกิดก๊าซ เช่น สไตรีน ไดออกซิน ซึ่งเป็นอันตรายต่อคนและสิ่งมีชีวิตอื่น ๆ	97	80.83	23	19.17

* หมายเหตุ อาสาสมัครจำนวน 1 คน ไม่ตอบคำถามในส่วนการวัดความรู้

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความตระหนักต่อการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนของกลุ่มตัวอย่าง รายข้อ

ความตระหนักต่อการจัดการขยะมูลฝอย	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบน- มาตรฐาน	ระดับการปฏิบัติ
การคัดแยกขยะ			
1. ควรแยกขยะเปียก ขยะแห้ง ขยะมูลฝอยที่เป็นอันตราย ใส่ไว้ในถังขยะ หรือถุงขยะแยกกัน	1.98	0.129	มาก
2. การแยกประเภทขยะไม่ได้ช่วยลดปัญหาขยะแต่อย่างใด	1.37	0.744	มาก
3. ควรมีภาชนะหรือสถานที่เก็บรวบรวมหนังสือพิมพ์ ลังกระดาษ ขวดพลาสติก ขวดแก้ว กระจ่างอลูมิเนียม ไม้ขายหรือใช้ประโยชน์อย่างอื่น	1.88	0.322	มาก

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความตระหนักต่อการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนของกลุ่มตัวอย่าง รายข้อ (ต่อ)

ความตระหนักต่อการจัดการขยะมูลฝอย	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบน- มาตรฐาน	ระดับการปฏิบัติ
การกักเก็บมูลฝอย			
4. การเทกองขยะไว้บนพื้น เป็นวิธีการจัดการขยะที่ถูกต้อง และสะดวก	1.53	0.673	มาก
5. ควรมีภาชนะหรือสถานที่รวบรวมขยะมูลฝอยอันตราย เช่น ถ่านไฟฉาย หลอดไฟ ไบเม็ดโกลน กระจ่างยาฆ่าแมลง ภาชนะใส่	1.83	0.396	มาก
6. ควรนำถุงกระดาษ ถุงพลาสติกหิ้วที่ใช้แล้ว นำกลับมาใช้อีก	1.72	0.608	มาก
การดำเนินการกับขยะ			
7. ควรทิ้งเศษอาหาร เศษผัก เปลือกผลไม้ลงพื้นดินให้ย่อยสลายเอง	1.19	0.759	ปานกลาง
8. ขยะมูลฝอยที่เป็นอันตราย เช่น กระจ่างสเปรย์ กระจ่างยาฆ่าแมลง ถ่านไฟฉาย หลอดไฟ เหล่านี้ต้องแยกกำจัดจากขยะประเภทอื่น	1.84	0.449	มาก
9. ทานทิ้งขยะลงในแม่น้ำลำคลอง	1.86	0.455	มาก
10. คิว้นที่เกิดจากการเผาขยะส่งผลเสียต่อสุขภาพจิตและสิ่งแวดล้อม	1.83	0.395	มาก
ค่าเฉลี่ย	1.70	0.493	มาก

ตารางที่ 4 ผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ในการจัดการขยะมูลฝอยกับวิธีการจัดการขยะมูลฝอย (n = 121)

ความรู้เกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย	χ^2	ระดับการจัดการขยะมูลฝอย						p-value
		ไม่ดี		ปานกลาง		ดี		
		จำนวน	%	จำนวน	%	จำนวน	%	
ระดับความรู้	24.36							<0.001
- ต่ำ		0	0.00	13	10.83	0	0.00	
- ปานกลาง		0	0.00	31	25.83	3	2.50	
- สูง		0	0.00	37	30.83	36	30.00	

*significant p-value <0.05

ตารางที่ 5 ผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างความตระหนักต่อการจัดการขยะมูลฝอยกับวิธีการจัดการขยะมูลฝอย (n = 121)

ความตระหนักต่อการจัดการขยะมูลฝอย	χ^2	ระดับการจัดการขยะมูลฝอย						p-value
		ไม่ดี		ปานกลาง		ดี		
		จำนวน	%	จำนวน	%	จำนวน	%	
ระดับความตระหนัก	6.34							<0.012
- น้อย		0	0.00	0	0.00	0	0.00	
- ปานกลาง		0	0.00	12	9.92	0	0.00	
- มาก		0	0.00	70	57.85	39	32.23	

*significant p-value <0.05

วิจารณ์

1. การจัดการขยะมูลฝอยของประชาชน

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีระดับการจัดการขยะมูลฝอยในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยเมื่อพิจารณารายละเอียด พบว่า กลุ่มตัวอย่างยังมีพฤติกรรมที่ไม่ถูกต้องในการจัดการมูลฝอยของกลุ่มตัวอย่าง 3 อันดับแรกคือการทิ้งขยะทุกประเภทใส่ลงในถังขยะใบเดียวกัน การเผาขยะประเภทโฟม พลาสติก และการทิ้งขยะอันตราย เช่น ถ่านไฟฉาย แบตเตอรี่ มือถือ หลอดไฟ ฯลฯ รวมกับขยะประเภทอื่น ตามลำดับ เมื่อพิจารณาสาเหตุที่อาจจะเนื่องมาจากในพื้นที่ชนบท การกำจัดขยะมูลฝอยโดยการเผาเป็นวิธีที่สะดวก และประหยัด และไม่มีการเก็บรวบรวม และขนส่งขยะนำไปกำจัดอย่างถูกวิธี ชาวบ้านจึงเลือกใช้วิธีกำจัดโดยการเผา โดยมองว่าเป็นการประหยัดค่าใช้จ่ายเล็กน้อย และชาวบ้านคิดว่าปริมาณขยะในครัวเรือนมีการเกิดไม่มากจึงสามารถกำจัดเองได้⁽⁸⁾ ในการแก้ไขปัญหาขยะมูลฝอยในหมู่บ้านโป่งปะให้เกิดประสิทธิภาพและไม่เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมนั้น ควรที่ให้หน่วยงาน ที่เกี่ยวข้องส่งเสริมให้ประชาชนมีการคัดแยกขยะ สนับสนุนให้มีถังขยะสาธารณะ สำหรับขยะแต่ละประเภท เพื่อเอื้อให้ประชาชนมีการคัดแยกขยะมากขึ้น รวมทั้งทางเทศบาลควรจัดตั้งงบประมาณในเรื่องการกำจัดขยะเพื่อประชาชนจะไม่ต้องรับภาระในเรื่องนี้

2. ความรู้ในการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชน

จากการศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความรู้ในการจัดการขยะมูลฝอยอยู่ในระดับสูง ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของชนิดาภา ฉันทะ⁽⁹⁾ ที่พบว่าความรู้เกี่ยวกับการจัดการขยะในครัวเรือนของประชาชน ส่วนใหญ่มีความรู้อยู่ในระดับมาก แต่เมื่อพิจารณารายละเอียดพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความรู้น้อย 3 อันดับแรกคือ ขยะมูลฝอยประเภทโฟม พลาสติก กล่องนม ใบไม้แห้งต้องกำจัดโดยการเผาเพราะเป็นวิธีที่ สะดวก ขยะเปียกคือขยะที่มีน้ำเป็นองค์ประกอบอยู่น้อยเน่าเปื่อยยาก และเครื่องสำอางหรือยาที่หมดอายุสามารถทิ้งรวมกับขยะมูลฝอยทั่วไปได้ ตามลำดับ ดังนั้น ในการแก้ไขปัญหาขยะมูลฝอย

ในหมู่บ้านโป่งปะให้เกิดประสิทธิภาพ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจำเป็นต้องมีการส่งเสริมให้ความรู้ที่ถูกต้อง ในเรื่องวิธีกำจัดขยะในแต่ละประเภท ชนิด และประเภทของขยะมูลฝอย เพื่อให้ประชาชนมีการจัดการขยะมูลฝอยดีขึ้น

3. ความตระหนักต่อการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชน

จากการศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความตระหนักต่อการจัดการขยะมูลฝอยอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ⁽⁶⁾ ที่ได้ศึกษาความตระหนักในการจัดการขยะมูลฝอยของผู้พักอาศัยในหมู่บ้านขวัญเวียง พบว่าผู้พักอาศัยในหมู่บ้านขวัญเวียงมีระดับความตระหนักต่อการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าประชาชนมีความตระหนักในเรื่องการแยกประเภทขยะมากที่สุด สอดคล้องกับการศึกษาวิจัยของ วชิรา เลาหกุล⁽¹⁰⁾ ที่ศึกษาความตระหนักของประชาชนต่อการจัดการขยะมูลฝอยจากครัวเรือน พบว่าประชาชนมีความตระหนักต่อเรื่องการแยกขยะมูลฝอยในครัวเรือนอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายละเอียด พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความตระหนักมากที่สุด ในเรื่องการแยกภาชนะในการรองรับขยะแต่ละประเภท ทั้งนี้อาจเป็นเพราะประชาชนส่วนใหญ่ทำการกำจัดขยะด้วยตนเอง การแยกขยะก่อนจึงเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้ทราบว่าขยะประเภทใดควรนำไปกำจัดและประเภทใดยังสามารถใช้ประโยชน์ได้อีก อย่างไรก็ตาม กลุ่มตัวอย่างมีความตระหนักน้อย 3 อันดับแรก ในเรื่องต่อไปี้ ควรทิ้งเศษอาหาร เศษผัก เปลือกผลไม้ลงพื้นดินให้ย่อยสลายเอง รองลงมา คือ การแยกประเภทขยะไม่ได้ช่วยลดปัญหาขยะแต่อย่างใด และการเทกองขยะไว้บนพื้น เป็นวิธีการจัดการขยะที่ถูกต้องและสะดวก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากประชาชนเห็นว่าเศษอาหารเป็นขยะที่ไม่อันตราย สามารถย่อยสลายได้ง่าย และการกำจัดโดยการทิ้งลงพื้นดินให้ย่อยสลายเองเป็นวิธีที่สะดวก ประกอบกับประชาชนส่วนใหญ่มีความรู้ในเรื่องการกำจัดขยะที่ถูกต้องน้อย และไม่มีทักษะในการ

นำเศษอาหารมาหมักเป็นปุ๋ย และควรมีการรณรงค์ให้ประชาชนคำนึงถึงความสำคัญของการแยกขยะและการกำจัดขยะที่ถูกต้อง โดยให้ความรู้ เผยแพร่ประชาสัมพันธ์เสียงตามสายของหมู่บ้าน โดยเน้นเรื่องการจัดขยะมูลฝอยแต่ละประเภทอย่างถูกวิธี โดยเฉพาะการจัดขยะมูลฝอยประเภทอันตราย

4. ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ และความตระหนักต่อการจัดการขยะมูลฝอยกับพฤติกรรมกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชน

จากการศึกษาพบว่า ความรู้ในการจัดการขยะมูลฝอยมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชน ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาวิจัยของเอกนรินทร์ กลิ่นหอม⁽⁸⁾ ที่กล่าวว่าความรู้ในการจัดการขยะมูลฝอยมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมกรรมการจัดการขยะมูลฝอย และสอดคล้องกับ Hosper SH⁽¹¹⁾ ที่กล่าวว่าความรู้เป็นขั้นแรกของพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับความสามารถในการจดจำเป็นเรื่องของการจำได้หรือระลึกได้ โดยไม่จำเป็นต้องใช้ความคิดซับซ้อน และเป็นขั้นตอนที่จะนำไปสู่พฤติกรรมที่ก่อให้เกิดความเข้าใจ การนำความรู้ไปใช้ วิเคราะห์ การสังเคราะห์ และการประเมินผล ดังนั้น หากประชาชน มีความรู้ในการจัดการขยะมูลฝอยทั้งในด้านการคัดแยก การกักเก็บมูลฝอย และการกำจัดขยะมูลฝอย อาจนำไปสู่พฤติกรรมกรรมการจัดการขยะมูลฝอยที่ดีและมีประสิทธิภาพได้ โดยควรเน้นส่งเสริมความรู้ในเรื่องที่ยังมีน้อยเกี่ยวกับชนิดของขยะประเภทต่างๆ และวิธีการกำจัดขยะที่ถูกต้อง โดยเฉพาะขยะอันตราย รวมถึงผลกระทบจากการเผาขยะเพื่อให้ความรู้ที่ถูกต้องในการจัดการขยะ

จากการศึกษาพบว่าความตระหนักต่อการจัดการขยะมูลฝอยของ มีความสัมพันธ์พฤติกรรม กรรมการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชน ซึ่งสอดคล้องกับ Good CV⁽¹²⁾ ที่กล่าวว่าในกระบวนการเกิดความตระหนัก นำไปสู่การรับรู้ และเข้าใจในสิ่งเร้า นำไปสู่การเรียนรู้ และเกิดเป็นความตระหนักในที่สุด ซึ่งความรู้ และความตระหนัก ต่างก็นำไปสู่การกระทำหรือการแสดงพฤติกรรมของบุคคล

และสอดคล้องกับวชิรา เลาทกุล⁽¹⁰⁾ ที่กล่าวว่า ความตระหนักเป็นความสำนึก เป็นความรู้ตัว ความเข้าใจของบุคคล และเป็นความรู้สึกรับผิดชอบของบุคคลที่มีต่อสิ่งต่างๆ ที่ประสบในสิ่งแวดล้อมที่มีอยู่ ความตระหนักจะเป็นองค์ประกอบนำไปสู่การกระทำพฤติกรรม โดยควรเน้นส่งเสริมความรู้ในเรื่องที่ยังมีน้อยเกี่ยวกับผลกระทบเกี่ยวกับการทิ้งเศษอาหารลงพื้นดิน การเทกองขยะบนพื้น และประโยชน์ของการแยกขยะ เพื่อให้เกิดความตระหนักที่ถูกต้องต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยนี้สำเร็จสมบูรณ์ได้ด้วยความอนุเคราะห์และความช่วยเหลืออย่างดียิ่งจากคณาจารย์สาขาอนามัยสิ่งแวดล้อมทุกท่านที่สนับสนุนช่วยเหลือแนะนำการดำเนินการวิจัยในครั้งนี้ และขอขอบพระคุณผู้ใหญ่บ้านและผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านหมู่บ้านโป่งปะที่ให้ข้อมูลในการเก็บรวบรวมการดำเนินการวิจัย จึงขอขอบคุณผู้ที่เกี่ยวข้องทุกท่านที่ช่วยให้การดำเนินการวิจัยสำเร็จลุล่วงด้วยดีมา ณ โอกาสนี้

เอกสารอ้างอิง

1. Bloom BS. Mastery learning. In: Block JH, editor. Mastery learning: theory and practice. New York: Holt, Rinehart & Winston; 1971. p. 47-63.
2. วัชระ รักบุตร. แนวทางการแก้ไขขยะมูลฝอยของชุมชน: กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลหนองกุง อำเภอชื่นชม จังหวัดมหาสารคาม [วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาเทคโนโลยีภูมิศาสตร์]. ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา; 2552.
3. กรมควบคุมมลพิษ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. รายงานสถานการณ์มลพิษของประเทศไทย ปี 2555 [อินเทอร์เน็ต]. [สืบค้นเมื่อ 18 พ.ค. 2559]. แหล่งข้อมูล: http://www.reo3.go.th/newversion/images/stories/report2557/report_env_2556/33.pdf; 2556
4. กาบแก้ว ปัญญาไทย. การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการขยะมูลฝอยในพื้นที่เขตเทศบาลตำบลเกาะคา จังหวัดลำปาง

- [วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการ-
เมือง การปกครอง]. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่;
2554.
5. สำนักงานสิ่งแวดล้อมภาคที่ 3. สถานการณ์การจัดการ
ขยะมูลฝอย. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม; 2556.
 6. ลดาวัลย์ ชินเบญจพล. ความตระหนักในการจัดการขยะ-
มูลฝอยของผู้พักอาศัยในหมู่บ้านขวัญเวียง [วิทยานิพนธ์
ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการมนุษย์
กับสิ่งแวดล้อม]. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่; 2555.
 7. กนกวรรณ เรืองรักเรียน. ความตระหนักของชุมชนในการ
จัดการขยะมูลฝอย: กรณีศึกษาตำบลเกาะเกร็ด จังหวัดนนท-
บุรี [วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา
การจัดการทรัพยากร]. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัย
เกษตรศาสตร์; 2551.
 8. ร้อยโทจิรวัดน์ พูลทรัพย์. พฤติกรรมการจัดการขยะของ
ผู้พักอาศัยในอาคารที่พักข้าราชการกรมพลธิการทหารบก.
[วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต]. กรุงเทพ-
มหานคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร; 2550.
 9. รัตนะ บัวสนธ์. การประเมินโครงการ/การวิจัยเชิงปริมาณ.
กรุงเทพมหานคร: คอมแพคท์พริ้นท์; 2540.
 10. เอกนรินทร์ กลิ่นหอม. การศึกษาความรู้ ทักษะและ
พฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตเทศบาล
ตำบลจันทวี อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย [วิทยานิพนธ์
วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสาธารณสุขศาสตร์สิ่ง-
แวดล้อม]. เชียงราย: มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย; 2553.
 11. ชนิตาภา ฉันทะ. ความรู้และพฤติกรรมการจัดการขยะใน
ครัวเรือนของประชาชนในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบล
แม่ลาหลวง อำเภอแม่ลาน้อย จังหวัดแม่ฮ่องสอน [วิทยา-
นิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา
การจัดการภาครัฐและภาคเอกชน]. ชลบุรี: มหาวิทยาลัย-
บูรพา; 2554.
 12. วชิรา เลหากุล. ความตระหนักของประชาชนต่อการจัดการ
ขยะมูลฝอยจากครัวเรือน [วิทยานิพนธ์ปริญญา ศิลปศาสตร-
มหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์]. กรุงเทพมหานคร: มหา-
วิทยาลัยเกษตรศาสตร์; 2550
 13. Hosper SH. Biomanipulation, new perspective for re-
storing shallow, eutrophic lakes in the Natherlands,
Hydrobiol Bull 1989;23:5-10.
 14. Good, CV. Dictionary of education. 3rd ed. New York:
McGraw-Hill Book; 1973.

Abstract: Factors Associated with Waste Management Behaviors among Pongpa Village, Kaeng Sopha Sub-district, Wang Thong District, Phitsanulok Province, Thailand

Wanwisa Khongpirun, B.Sc.; Sarunya Thiphom, Ph.D.; Wirot Chanthorn, M.Sc.

Faculty of Public Health, Naresuan University, Thailand

Journal of Health Science 2017;26:310-21.

The objective of this study was to identify factors associated with waste management behaviors in order to solve the area-based problems. It was conducted as a cross-sectional descriptive study. The study samples were volunteers purposively recruited from 121 households, 20-60 year olds, in Pong Pa Village, Kaeng Sopha sub-district, Wang Thong district, Phitsanulok province. A set of questionnaires was used to collect data on waste management behaviors, knowledge and awareness in waste management of people. The association of the variables was analyzed by using Chi-square. It was found that although most volunteers had high knowledge (60.83%) and awareness (90.08%) in waste management, the behaviors of waste management were at moderate level (67.77%). Furthermore, there was a significant association of knowledge and awareness with waste management behaviors ($p < 0.05$). Therefore, responsible units should provide more knowledge on waste sorting which was at low level, and should support the provision of public segregation trash cans to replace the common practice of garbage burning in the rural areas. Most importantly, people should be encouraged to be aware of the importance of waste separation and correct disposal. The outcomes of this research could be applied to others communities to design efficient waste management solution in the future.

Key words: waste management, awareness in waste management, knowledge in waste management